

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

Zahtjeva br. 20862/02
Antun SLAVIČEK
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 4. srpnja 2002. godine u vijeću sastavljenom od

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*
- gđa F. TULKENS,
- g. B. BONELLO,
- g. P. LORENZEN,
- gđa N. VAJIĆ,
- gđa S. BOTOUCHAROVA,
- gđa.E. STEINER, *suci*
- i. g. E. FRIBERGH, *Tajnika Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev koji je podnesen 10. svibnja 2002. godine,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, g. Antun Slaviček, je hrvatski državljanin, rođen 1935. godine, i živi u Čakovcu.

A. Okolnosti predmeta

Činjenice predmeta, iznijete od strane podnositelja, mogu se sažeti kako slijedi.

Dana 17. listopada 1992. podnositelj je pozajmio S.H. 6.820.000,00 Hrvatskih dinara (HRD) na razdoblje od tri mjeseca i uz kamatu od 3%. On je također pozajmio N.Š.F., tvrtki iz Zagreba, iznos od 3.100.000,00 HRD na razdoblje od tri do dvanaest mjeseci, uz kamatu od 40%.

17. studenog 1992. pozajmio je T.T.B., tvrtki iz Zagreba, 5.370,00 Njemačkih maraka (DEM) na razdoblje od tri do dvanaest mjeseci, uz kamatu od 30%.

Kako su navedene tvrtke propustile vratiti zajmove podnositelj je pokrenuo tri postupka pred Općinskim sudom u Zagrebu.

15. listopada 1993. podnositelj je pokrenuo dva odvojena građanska postupka za povrat svojih pozajmica, jedan protiv T.B., vlasnika tvrtke T.T.B., i drugi protiv N.Š., vlasnika tvrtke N.Š.F.

18. travnja 1994. podnositelj je podnio još jednu tužbu radi povrata pozajmice, i to protiv S.H.

Sva tri postupka trenutno se vode pred sudom prvog stupnja.

B. Mjerodavno domaće pravo

Članak 59. (4) Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske glasi kako slijedi:

"Ustavni sud iznimno može pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije negoli je iscrpljen pravni put ako utvrdi da je potpuno razvidno da se pobijanim aktom, odnosno nedonošenjem akta u razumnom roku grubo vrijeđaju ustavna prava ili slobode i da bi nepokretanjem postupka za podnositelja tužbe mogle nastupiti teške i nepopravljive posljedice".

Članak 26. Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (stupio na snagu 15. ožujka 2002.), objavljen u Narodnim novinama br. 29 od 22. ožujka 2002. – u daljnjem tekstu "Zakon od 15. ožujka 2002." uvodi novi članak 59.(a), koji je nakon toga postao članak 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske iz 2002. Mjerodavni dijelovi tog članka glase kako slijedi:

(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio ...

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja... .

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog... Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.

PRIGOVORI

1. Podnositelj prigovara na temelju članka 6. stavak 1. Konvencije zbog dužine tri građanska postupka.

2. On nadalje prigovara na temelju članka 13. Konvencije da nema na raspolaganju učinkovito pravno sredstvo u odnosu na dužinu postupka.

PRAVO

1. Podnositelj prigovara da tri građanska postupka povodom njegovih tužbi radi povrata zajmova nisu dovršena u razumnom roku, kako je to zahtjevano prema članku 6. stavak 1. Konvencije, čiji relevantni dio glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza ...svatko ima pravo da ...neovisni i nepristrani sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj”

Sud je prvo ispitao da li je podnositelj udovoljio pravilu o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava, kako je to propisano člankom 35. stavak 1. Konvencije.

Sud primjećuje da pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava, sadržano u članku 35. stavak 1. Konvencije, zahtjeva da podnositelj treba imati na raspolaganju normalan pristup sredstvima koja su dostupna i dovoljna da pruže zadovoljštinu u odnosu na navedene povrede (vidi, između ostalog, Akdivar i drugi protiv Turske presuda od 16. rujna 1996., Reports of Judgments and Decisions 1996-IV, str. 1210, §65). Postojanje sredstava o kojima je riječ mora biti u dovoljnoj mjeri sigurno, ne samo u teoriji, već i u praksi, jer će im u suprotnom nedostajati potrebna dostupnost i učinkovitost (ibid.).

Dodatno, primjena pravila mora uzeti u obzir činjenicu da se ono primjenjuje u kontekstu sustava za zaštitu ljudskih prava o kojem su se države ugovornice složile da bude izgrađen (ibid., § 69). U skladu s tim, Sud je priznao da članak 35. stavak 1. (bivši članak 26) mora biti primjenjivan uz određen stupanj fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi, primjerice, Cardot protiv Francuske presuda od 19. ožujka 1991., Serija A, br. 200, str. 18, § 34). Nadalje je priznato da pravilo o iscrpljivanju nije niti apsolutno niti podobno za automatsku primjenu; prilikom ocjenjivanja da li je ono poštovano neophodno je imati u vidu posebne okolnosti svakog individualnog predmeta (vidi, primjerice, Van Oosterwijk protiv Belgije presuda od 6. studenog 1980., Serija A, br. 40, str.18, § 35). To znači, između ostalog, da se mora objektivno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih sredstava u pravnom sustavu Države ugovornice o kojoj se radi, nego i opći pravni i politički kontekst u kojem se ona primjenjuju jednako kao i osobne okolnosti podnositelja (vidi Akdivar presuda gore citirana, str. 1211, § 69).

Sud podsjeća da je u predmetu Horvat (vidi Horvat protiv Hrvatske br. 5185/99, 26. srpanj 2001, §§ 41-43, 45, ECHR-2002) utvrdio da se, na temelju članka 59.(4) Zakona o Ustavnom sudu iz 1999., postupak pred Ustavnim sudom smatra pokrenutim samo ako je Ustavni sud, nakon preliminarnog ispitivanja tužbe, odlučio prihvatiti ju. Tako, iako je zainteresirana osoba mogla podnijeti tužbu neposredno Ustavnom sudu, formalno pokretanje postupka zavisilo je o naknadnoj diskrecionoj ocjeni.

Nadalje, da bi stranka bila u mogućnosti podnijeti ustavnu tužbu na temelju te odredbe, trebala su kumulativno biti zadovoljena dva uvjeta. Prvo, podnositeljeva

ustavna prava trebala su biti teško povrijeđena činjenicom da odluka nije donesena u razumnom roku, i, drugo, trebala je postojati opasnost od ozbiljnih i nepopravljivih posljedica po podnositelja.

Sud je ustanovio da su pojmovi poput "teško povrijeđena" i "ozbiljne i nepopravljive posljedice" otvoreni za različita i široka tumačenja te da, stoga, tužba na temelju članka 59. (4) Zakona o Ustavnom sudu ne može biti promatrana sa dovoljnim stupnjem sigurnosti kao učinkovito pravno sredstvo u odnosu na dužinu postupka (vidi Horvat protiv Hrvatske, br. 51585/99, 26 srpanj 2001., §§ 41-43, 45, ECHR-2002.).

Sud bilježi da je, slijedom presude Horvat, dana 15. ožujka 2002. Hrvatski Sabor donio Ustavni zakon o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, objavljen u Narodnim novinama broj 29 od 22. ožujka 2002. Njime je uveden novi članak 59.(a) koji poslije postao članak 63 u pročišćenom tekstu Ustavnog zakona o Ustavnom sudu iz 2002. godine. Tim člankom predviđa se, između ostalog, da Ustavni sud može ispitati ustavnu tužbu čak i prije nego što su iscrpljena sva pravna sredstva, u slučajevima kada nadležni sud nije u razumnom roku odlučio o pravima i obvezama podnositelja, ili o optužbi za kazneno djelo protiv njega.

Sud bilježi da su tom novom odredbom uklonjene prepreke koje su bile odlučne kada je Sud ustanovio da bivši članak 59. stavak 4. ne udovoljava svim zahtjevima da bi predstavljao učinkovito pravno sredstvo u odnosu na dužinu postupka.

Iako Ustavni sud nije još donio niti jednu odluku nakon uvođenja novog sredstva, izričaj članka 63 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu iz 2002. godine je jasan i ukazuje da je on posebno zamišljen radi obraćanja problemu prekomjerne dužine postupka pred domaćim tijelima. U skladu sa tim novim zakonom svatko tko smatra da postupak o njegovim građanskim pravima i obvezama, ili radi optužbe zbog kaznenog djela protiv njega, nije dovršen u razumom roku može podnijeti ustavnu tužbu. Ustavni sud mora ispitati takvu tužbu i ukoliko nađe da je osnovana on mora odrediti rok za donošenje meritorne odluke te odrediti naknadu zbog prekomjerne dužine postupka. Sud smatra da je to pravno sredstvo koje podnositelj treba iscrpiti kako bi udovoljio članku 35. stavak 1. Konvencije.

Sud nadalje bilježi kako je gore navedeni zakon donesen od Hrvatskog Sabora 15. ožujka 2002. i objavljen u Narodnim novinama 22. ožujka 2002. Ovaj zahtjev podnesen je Sudu 10. svibnja 2002., dakle nakon što je, prema članku 59.(a), uvedeno novo pravno sredstvo pred Ustavnim sudom.

Slijedi da ovaj prigovor mora biti odbačen prema članku 35. stavci 1 i 4 Konvencije, radi neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

2. Podnositelj dalje prigovara da nije imao učinkovito sredstvona raspolaganju radi svog prigovora prema članku 6. stavak 1. Konvencije, kako je propisano člankom 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

"Svatko čija su prava i slobode doje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu."

Kao što je gore obješnjeno, Sud nalazi da novo uvedeni članak 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu iz 2002. godine pruža podnositelju učinkovito sredstvo u odnosu na dužinu postupka.

Slijedi da je ovaj prigovor očito neosnovan te da treba biti odbačen u skladu sa člankom 35. stavci 3. i 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Proglašava zahtjev nedopuštenim.

Erik FRIBERGH
Zamjenik Tajnika

Christos ROZAKIS
Predsjednik